

3. Վերոհիշյալից ելնելով, կարևոր է մշակմանը կենդանաբուծական հետևյալ ավյալների բնութագրումը.

ա/ Տարբեր անասնաբուծական և ցեղատեսակների արտաքին /էքստերիեր/ և ներքին /ինտերիեր/ կոոուցվածքները.

բ/ Տարբեր երկրներում տեղական անասունի, ,ինքն իր մեջ,, բազմացնելու եղանակով ստեղծված հատուկ ցեղատեսակները/որոնք համախ կոչվում էին դրանց բուծող էթնոսների, ազգագրական խմբերի կամ տարածման շրջանների անվանումով/: Հայտնի են, օրինակ, ոչխարի օսական, թուշական, դարաչա-ւյան,, հայկական և այլ ցեղատեսակներ, խոշոր եղջերավոր անասունների խնամարկան, Ղարաբաղ, Շիրազյալ, , դազախյան, Զյալբաշար, ժիների կտրարական, բալկարական, դարաբաղյան և այլ ցեղատեսակներ:

գ/ Անասունների տարբեր ցեղատեսակների խաչասերումը և նոր ցեղատեսակների առաջացումը:

դ/ Անասունների կերակրման ու խնամքի՝ դարեր շարունակ մշակված և համախ ավանդույթային դարձած եղանակները, բնական և արհեստական կերտրույսերի օգտագործումը և դրանց հարաբերակցությունը:

4. Նշված հարցերի բնութայությութը հավաստում է կենդանաբուծական ավյալների ընդգրկման կարնորությութը ոչ միայն անասնապահական մշակությութի ազգագրական, այսինքն՝ պատմա-մշակութային հետադոտման, այլև էթնոսի համակոդմանի բնութագրման համար:

Լ.Մ.ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՀԱՅ ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ ԱՎԱՆԴՈՒԹԱՅԻՆ ԹԻԿՆԱԶԳԵՍՏԸ
ԿՈՎԿԱՍԻ ՊՍՏՄԱ-ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԱՏԼԱՍԻ
ԱՌՆՁՈՒԹՅԱՐ

1. Հայ տղամարդկանց ավանդական թիկնազգեստի համալիրը բավական բազմազան է: Պատմա-ազգագրական առկասի կազմման ընթացքում պարզվեց, որ ձևվածքով,, օգտագործման եղանակով,ինչպես նաև տերմինաբանությութմբ այդ համալիրը շատ զուգահեռներ ունի Կովկասի մյուս Ժողովուրդների տարազի հետ:

Տվյալ հաղորդման մեջ քննվելու են տարազի առավել տարածված և առկական ձևերը՝ արխաուղը և չուխան, որոնք կազմել են տղամար-

դու ավանդական տարազի համալրի հիմնական մասերն արդի՝ խորհրդային Հայաստանի քննադրածքի՝ սահմաններում:

2. Տղամարդու թիկնազգեստը՝ արխալուզը և չուխան, ունեն նույն ձևվածքը և երկուսի մեջքն էլ կտրած է:

Այդ էլ հիմք է հանդիսացել, որ նյութի քարտեզագրման ժամանակ տարազի այս երկու ձևերը դասակարգվել են համանման լեզանդներով՝ թե արխալուզը, թե չուխան ունեն երկու հիմնական ենթատիպ՝

ա/ Գոտկատեղում հավաքած / քուզմով, օյմով/

բ/ Գոտկատեղում մի քանի կտորներով / չաքերով/:

3. Հայ տղամարդու թիկնազգեստին վերաբերող ազգագրական նյութի քարտեզագրման արդյունքները և դրանց համադրումը կովկասյան մյուս ժողովուրդների տարազի նույն տեսակների հետ, հնարավորութուն է տալիս ասելու, որ արխալուզատիպ և չուխատիպ տարազը 19-րդ դարի վերջերին և 20-րդ դ. սկզբներին ավանդաբար արդեն տարածվում են կովկասյան բոլոր ժողովուրդների մեջ: Նմանություն կա ոչ միայն ձևվածքի, հիմնական ենթատիպերի կրելու եղանակի, այլև շատ այլ մանրամասներում:

4. Հնարավոր է ենթադրել, որ տղամարդու թիկնազգեստի համալիրի նման լայն գուգահեռները կարող են արգասիք լինել դարերի վեր հառնանության մեջ աչդող կովկասյան ժողովուրդների որոշակի փոխազդեցությունների և փոխադարձ կապերի:

Տվյալ հարցադրմամբ մենք ցանկանում ենք հրավիրել ազգագրագետ-կովկասագետների ու շաղրությունը տարազի բազմակողմանի հետազոտության վրա, քանի որ միայն այդ կերպ կարելի է բացահայտել տարազի քննված տեսակի ծագումը և տարածման շրջանակները:

Լ.Ա.ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՎԱԳՐԻ ԲԱՆՔԱՐԵՆԵՆԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ՀԱՅՈՑ

Մ Ե Զ

1. Ուետեստը, որպես ժողովրդի նյութական մշակույթի կարևոր քաղկացուցիչ մաս, զնալով ավելի ու ավելի է արժանանում խորհրդային և արտասահմանյան ազգագրագետների ու շաղրությանը, քանի որ դրա ուսումնասիրությունը հնարավորություն է ընձեռում բացահայտելու ժողովրդի կյանքի մի ամբողջ շարք էական էթնիկական, սոցիա-